SÖÖDALISANDITE JA EELSEGUDE MÄRGISTAMINE EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUSE (EÜ) NR 1831/2003 ALUSEL

1. SÖÖDALISANDITE MÄRGISTAMINE

Söödalisandid on ained, mikroorganismid või valmistised, *välja arvatud söödamaterjalid ja eelsegud*, mida lisatakse tahtlikult söödale või veele (NB siin pole mõeldud joogivett vaid vedelsööda valmistamiseks kasutatavat vett), et täita üht või mitut järgmist ülesannet:

a) mõjutab soodsalt sööda omadusi;
b) mõjutab soodsalt loomsete toodete omadusi;
c) mõjutab soodsalt dekoratiivkalade ja -lindude värvi;
d) rahuldab loomade toitumisvajadusi;
e) parandab loomakasvatustoodangu mõju keskkonnale;
f) mõjutab soodsalt loomakasvatustoodangut, loomade jõudlust ja heaolu, mõjutades eelkõige mao-soole mikrofloorat või sööda seeduvust, või
g) omab koktsidiostaatilist ja histomonostaatilist mõju.

Söödalisandit võib turule viia üksnes juhul, kui selle on antud luba (ühenduse söödalisandite register) ja selle pakend või mahuti on nõuetekohaselt märgistatud ühenduses asuva tootja, pakkija, importija, müüja või turustaja vastutusel.

Söödalisandeid turustatakse ainult suletud pakendites või mahutites, mis tuleb sulgeda nii, et pakendi avamisel kinnitus rikutakse ja seda ei ole võimalik uuesti kasutada.

Valmistised on söödalisandid, mis peavad samuti saama loa ja olema kantud ühenduse söödalisandite registrisse. Valmistisega on tegemist, kui söödalisandile lisatakse tehnoloogilisi lisandeid ja muid aineid, mis lihtsustavad söödalisandi käitlemist ja sööda sisse lisamist, näiteks vähendab tolmamist või lisab voolavust. Näiteks kahe või enama toitainelise söödalisandi (nt vitamiinide) segu puhul pole tegemist valmistisega, vaid eelseguga.

Söödalisandi märgistusel peab olema nähtav, selgesti loetav ja kustumatu ning vähemalt selle turustamise liikmesriigi ühes või mitmes riigikeeles järgmine teave iga söödalisandi kohta:

a) söödalisandile loa andmisel antud erinimi, millele eelneb loas nimetatud funktsionaalrühma nimetus;
b) märgistamise ja turustamise eest vastutava isiku nimi või ärinimi ja aadress või asukoht;
c) netomass või vedelate söödalisandite puhul netomaht või netomass;
d) vajaduse korral söödalisandit valmistavale või seda turule viivale ettevõttele Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. jaanuari 2005. aasta määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 10 või vajaduse korral direktiivi 95/69/EÜ artikli 5 alusel antud tunnustamise number;
e) kasutamisjuhised ja kasutamisega seotud ohutusjuhised ning vajadusel loas nimetatud erinõuded, sh loomaliigid või -kategooriad, kellele söödalisand on ette nähtud;
f) identifitseerimisnumber;
g) partii viitenumber ja valmistamiskuupäev.

Lisaks eelpool nimetatud teabele esitatakse allpool olevas loetelus märgitud funktsionaalrühma kuuluva söödalisandi pakendil või mahutil nähtavalt, selgesti loetavalt ja kustumatult allpool toodud teave:

a) zootehnilised lisandid, koktsidiostaatikumid ja histomonostaatikumid:

— tagatise kehtivusaeg või kõlblikkusaeg alates tootmiskuupäevast,

— kasutusjuhised,

— kontsentratsioon;

b) ensüümid:

— tagatise kehtivusaeg või kõlblikkusaeg alates tootmiskuupäevast,

— kasutusjuhised,

— kontsentratsioon,

— antud loaga kooskõlas olev toimeaine või toimeainete erinimi vastavalt selle/nende ensüümiaktiivsusele,

— Rahvusvahelise Biokeemia Liidu identifitseerimisnumber,

— kontsentratsiooni asemel: aktiivsusühikud (aktiivsusühikud grammi või milliliitri kohta);

c) mikroorganismid:

— tagatise kehtivusaeg või kõlblikkusaeg alates valmistamiskuupäevast,

— kasutusjuhised,

— tüve identifitseerimisnumber,

— kolooniaid moodustavate osakeste arv grammi kohta;

d) toitainelised lisandid:

— toimeaine sisaldus,

— sisalduse tagatise kehtivusaeg või kõlblikkusaeg alates valmistamise kuupäevast;

Kui toitaineline lisand on valmistis, millele on lisatud tehnoloogilisi lisandeid, tuleb lisaks märkida:

— lisatud tehnoloogiliste lisandite konkreetsed nimetused;

— identifitseerimisnumbrid;

— sisalduse tase, mille maksimumsisaldus on kehtestatud vastavas loas.

Järgnev teave ei pea olema toodud märgistusel, kuid tuleb esitada kirjalikult valmistise saajale:

— valmistises sisalduvate kõigi tehnoloogiliste lisandite konkreetsed nimetused ja identifitseerimisnumbrid ning

— kõigi muude valmistises sisalduvate ainete või toodete nimetused massi järgi kahanevas järjekorras;

e) tehnoloogilised ja organoleptilised lisandid, välja arvatud lõhna- ja maitseained:

— toimeaine sisaldus;

Kui tehnoloogiline lisand on valmistis, millele on lisatud muid tehnoloogilisi lisandeid, tuleb lisaks märkida:

— lisatud tehnoloogiliste lisandite konkreetsed nimetused;

— identifitseerimisnumbrid;

— sisalduse tase, mille maksimumsisaldus on kehtestatud vastavas loas.

Järgnev teave ei pea olema toodud märgistusel, kuid tuleb esitada kirjalikult valmistise saajale:

— valmistises sisalduvate kõigi tehnoloogiliste lisandite konkreetsed nimetused ja identifitseerimisnumbrid ning

— kõigi muude valmistises sisalduvate ainete või toodete nimetused massi järgi kahanevas järjekorras;

f) lõhna- ja maitseained:

— sisalduse määr eelsegudes;

Kui organoleptiline (st nii värvainete kui lõhna- ja maitseainete funktsionaalrühma kuuluv) lisand on valmistis, millele on lisatud tehnoloogilisi lisandeid, tuleb lisaks märkida:

— lisatud tehnoloogiliste lisandite konkreetsed nimetused;

— identifitseerimisnumbrid;

— sisalduse tase, mille maksimumsisaldus on kehtestatud vastavas loas.

Järgnev teave ei pea olema toodud märgistusel, kuid tuleb esitada kirjalikult valmistise saajale:

— valmistises sisalduvate kõigi tehnoloogiliste lisandite konkreetsed nimetused ja identifitseerimisnumbrid ning

— kõigi muude valmistises sisalduvate ainete või toodete nimetused massi järgi kahanevas järjekorras;

Söödalisandite rühmad

1. Kategooria "tehnoloogilised lisandid" alla lisatakse järgmised funktsionaalrühmad:

a) säilitusained: ained või mikroorganismid, mis kaitsevad sööta mikroorganismide või nende metaboliitide põhjustatud riknemise eest;

b) antioksüdandid: ained, mis pikendavad sööda ja söödatooraine säilimisaega, kaitstes neid oksüdatsiooni põhjustatud riknemise eest;

c) emulgaatorid: ained, mis muudavad söödas kaks või enam segunematut koostisfaasi ühtlaseks seguks või säilitavad seda;

d) stabilisaatorid: ained, mis võimaldavad säilitada sööda füüsilis-keemilist olekut;

e) paksendajad: ained, mis suurendavad sööda viskoossust;

f) želeerivad ained: ained, mis želee tekkimisega annavad söödale tekstuuri;

g) sideained: ained, mis suurendavad sööda osakeste kalduvust kokku kleepuda;

h) ained, mis tõkestavad radionukliididest põhjustatud saastatust: ained, mis takistavad radionukliidide imendumist või aitavad kaasa nende eritumisele;

i) paakumisvastased ained: ained, mis vähendavad sööda üksikute osakeste kalduvust kokku kleepuda;

j) happesuse regulaatorid: ained, mis reguleerivad sööda pH taset;

k) silokonservandid: ained, kaasa arvatud ensüümid ja mikroorganismid, mida lisatakse söödale silo toodangu parandamiseks;

l) denatureerivad ained: ained, mis võimaldavad töödeldud sööda valmistamisel kasutatuna kindlaks teha konkreetse toiduaine või söödatooraine päritolu;

m) ained, mis vähendavad sööda saastumist mükotoksiinidega: ained, mis võivad tõkestada või vähendada mükotoksiinide omastamist, soodustada nende eritumist või muuta nende toimeviisi

n) hügieeniseisundit paremaks muutvad ained: ained või vajaduse korral mikroorganismid, mis mõjutavad soodsalt sööda hügieeniomadusi spetsiifilise mikrobioloogilise saastumise vähendamise teel;

o) muud tehnoloogilised lisandid: ained või, kui see on asjakohane, mikroorganismid, mis lisatakse söödale tehnoloogilisel eesmärgil ja mis mõjutavad soodsalt sööda omadusi.

2. Kategooria "organoleptilised lisandid" alla lisatakse järgmised funktsionaalrühmad:

a) värvained:

i) ained, mis annavad söödale värvuse või taastavad selle;

ii) ained, mis loomadele söötmise korral annavad loomse päritoluga toidule värvuse;

iii) ained, mis parandavad dekoratiivkalade või -lindude värvust;

b) lõhna- ja maitseained: ained, mille lisamine söödale parandab sööda lõhna ja maitset.

3. Kategooria "toitainelised lisandid" alla lisatakse järgmised funktsionaalrühmad:

a) vitamiinid, provitamiinid ja samalaadse toimega keemiliselt täpselt määratletud ained;

b) mikroelementide ühendid;

c) aminohapped, nende soolad ja analoogid;

d) karbamiid ja selle derivaadid.

4. Kategooria "zootehnilised söödalisandid" alla lisatakse järgmised funktsionaalrühmad:

a) seedimist soodustavad ained: ained, mis loomadele söötmise korral suurendavad sööda seeduvust konkreetsele söödatoorainele avaldatava toime abil;

b) soolestiku mikrofloorat tasakaalustavad ained: mikroorganismid või muud keemiliselt määratletud ained, millel loomadele söötmise korral on positiivne toime soolestiku mikrofloorale;

c) ained, mis mõjutavad soodsalt keskkonda;

d) muud zootehnilised söödalisandid;

e) füsioloogilise seisundi stabilisaatorid: ained või, kui see on asjakohane, mikroorganismid, mis hea tervisega loomadele söötmise korral mõjuvad soodsalt nende füsioloogilisele seisundile, sealhulgas nende vastupanuvõimele stressitegurite suhtes.

5. Kategooria "koktsidiostaatikumid ja histomonostaatikumid".

2. EELSEGUDE MÄRGISTAMINE

Eelsegu on söödalisandite segu või ühe või mitme söödalisandi segu koos söödamaterjalidega või tugiainena kasutatava veega, mis ei ole ette nähtud loomadele otse söötmiseks.

Kui söödale on lisatud söödalisandeid (va koktsidiostaatikumid ja histomonostaatikumid), mille sisaldus ületab täissöödas lubatud sisaldust **rohkem kui 100 korda**, on tegemist **eelseguga**. Eelsegu lisamismäär on <1% (0,1 -0,9%). Üle 1% (≥1%) lisamismäära puhul on tegemist täiendsöödaga.

Näiteks:

Seleeni (läbi naatriumseleniidi, kaetud granuleeritud naatriumseleniidi ja tsink-L-selenometioniini) maksimum lubatud määr kõikide loomaliikide täissöödas, mille niiskusesisaldus on 12%, on rakendusmääruse (EL) nr 2019/49 kohaselt 0,5 mg/kg.

Kui sööt sisaldab seleeni ≤50 mg/kg → on tegemist täiendsöödaga;

kui >50 mg/kg → on tegemist eelseguga.

Kui söödale on lisatud koktsidiostaatikume või histomonostaatikume, mille sisaldus ületab täissöödas lubatud sisaldust **rohkem kui 5 korda**, on tegemist **eelseguga**. Eelsegu lisamismäär on <20%. Üle 20% (≥20%) lisamismäära puhul on tegemist täiendsöödaga.

Näiteks:

Monensiinnaatriumi maksimum lubatud määr broilerkanade täissöödas, mille niiskusesisaldus on 12%, on rakendusmääruse (EL) nr 109/2007 kohaselt 125 mg/kg.

Kui sööt sisaldab monensiinnaatriumi ≤625 mg/kg → on tegemist täiendsöödaga;

kui >625 mg/kg → on tegemist eelseguga.

Eelsegusid turustatakse ainult suletud pakendites või mahutites, mis tuleb sulgeda nii, et pakendi avamisel kinnitus rikutakse ja seda ei ole võimalik uuesti kasutada.

Eelsegude puhul märgitakse märgistusele sõna „**eelsegu**". Eelsegu saab turule viia üksnes juhul, kui selle pakend või mahuti on märgistatud ühenduses asuva tootja, pakkija, importija, müüja või turustaja vastutusel ja sellel on nähtav, selgesti loetav ja kustumatu ning vähemalt

selle turustamise liikmesriigi ühes või mitmes riigikeeles järgmine teave eelsegus oleva iga söödalisandi kohta:

a) söödalisandile loa andmisel antud erinimi, millele eelneb loas nimetatud funktsionaalrühma nimetus;

b) netomass või vedelate söödalisandite ja eelsegude puhul netomaht või netomass;

c) identifitseerimisnumber.

* Lõhna- ja maitseained võib söödalisandite loetelus asendada sõnadega "lõhna- ja maitseainete segu". Seda ei kohaldata lõhna- ja maitseainetele, mille suhtes kehtivad koguselised piirangud söödas või joogivees kasutamisel.

Järgnev teave esitatakse toodetud eelsegu kohta:

a) märgistamise ja turustamise eest vastutava isiku nimi või ärinimi ja aadress või asukoht;

b) vajaduse korral eelsegu valmistavale või seda turule viivale ettevõttele Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. jaanuari 2005. aasta määruse (EÜ) nr 183/2005 (millega kehtestatakse söödahügieeni nõuded) artikli 10 või vajaduse korral direktiivi 95/69/EÜ artikli 5 alusel antud loanumber;

c) kasutamisjuhised ja kasutamisega seotud ohutusjuhised ning vajadusel loas nimetatud erinõuded, sh loomaliigid või -kategooriad, kellele eelsegu on ette nähtud;

d) partii viitenumber ja valmistamiskuupäev.

Lisaks eelpool nimetatud teabele esitatakse allpool olevas loetelus märgitud funktsionaalrühma kuuluva söödalisandit sisaldava eelsegu pakendil või mahutil nähtavalt, selgesti loetavalt ja kustumatult allpool toodud teave:

a) zootehnilised lisandid, koktsidiostaatikumid ja histomonostaatikumid:

— tagatise kehtivusaeg või kõlblikkusaeg alates tootmiskuupäevast,

— kasutusjuhised,

— kontsentratsioon;

b) ensüümid, eespool nimetatud andmetele lisaks:

— antud loaga kooskõlas olev toimeaine või toimeainete erinimi vastavalt selle/nende ensüümiaktiivsusele,

— Rahvusvahelise Biokeemia Liidu identifitseerimisnumber,

— kontsentratsiooni asemel: aktiivsusühikud (aktiivsusühikud grammi või milliliitri kohta);

c) mikroorganismid:

— tagatise kehtivusaeg või kõlblikkusaeg alates valmistamiskuupäevast,

— kasutusjuhised,

— tüve identifitseerimisnumber,

— kolooniaid moodustavate osakeste arv grammi kohta;

d) toitainelised lisandid:

— toimeaine sisaldus,

— sisalduse tagatise kehtivusaeg või kõlblikkusaeg alates valmistamise kuupäevast;

Kui eelsegu sisaldab tehnoloogilist söödalisandit sisaldavaid toitainelisi valmistisi, tuleb eelsegu pakendile või mahutile lisaks eelnevale märkida, et eelsegu sisaldab valmistisi, mis sisaldavad tehnoloogilisi söödalisandeid, millele on vastavas loas kehtestatud maksimum sisaldus. Ostja või kasutaja taotluse korral tuleb avaldada valmististes sisalduvate tehnoloogiliste söödalisandite konkreetsed nimetused, identifitseerimisnumbrid ja nende sisalduse tase.

e) tehnoloogilised ja organoleptilised lisandid, välja arvatud lõhna- ja maitseained:

— toimeaine sisaldus;

Kui eelsegu sisaldab tehnoloogilist söödalisandit sisaldavaid tehnoloogilisi või organoleptilisi valmistisi, tuleb eelsegu pakendile või mahutile lisaks eelnevale märkida, et eelsegu sisaldab valmistisi, mis sisaldavad tehnoloogilisi söödalisandeid, millele on vastavas loas kehtestatud maksimum sisaldus. Ostja või kasutaja taotluse korral tuleb avaldada valmististes sisalduvate tehnoloogiliste söödalisandite konkreetsed nimetused, identifitseerimisnumbrid ja nende sisalduse tase.

f**)** lõhna- ja maitseained:
— sisalduse määr eelsegudes.

Kui söödamaterjali kasutatakse eelsegus **kandjana**, siis sel juhul märgitakse kandjad kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009 aasta määruse (EÜ) nr 767/2009 (sööda turuleviimise ja kasutamise kohta) artikli 17 lõike 1 punktiga e (pealkirja „koostis“ all) ning kui kandjana kasutatakse vett, märgitakse eelsegu niiskusesisaldus.

Iga eelsegu kohta tervikuna võib märkida üksnes ühe minimaalse säilivusaja. Minimaalne säilivusaeg määratakse kindlaks selle iga komponendi minimaalse säilivusaja alusel.

3. ÜLDISED KASUTUSTINGIMUSED

- Nende söödalisandite puhul, mis esinevad teatavates söödamaterjalides ka looduslikult, tuleb jälgida, et lisatud ja looduslikult esinevate elementide summa ei ületaks konkreetse söödalisandi lubamist käsitlevas määruses sätestatud maksimaalset lubatud sisaldust.
- Söödalisandite segamine eelsegudes ja söödas on lubatud ainult juhul, kui segu komponendid on soovitavat toimet silmas pidades füüsikalis-keemiliselt ja bioloogiliselt kokkusobivad.
- Täiendsöödad, mida on nõuetekohaselt lahjendatud, ei tohi sisaldada söödalisandeid koguses, mis ületab täissööda jaoks kehtestatud lubatud sisaldust.
- Silokonservante sisaldavate eelsegude puhul peab märgistusel sõnale “EELSEGU” olema selgelt lisatud sõna “Silokonservantide”.
- Valmististest koosnevates söödalisandites sisalduvad tehnoloogilised lisandid või muud ained või tooted muudavad üksnes valmistise toimeaine füüsikalis-keemilisi omadusi ja neid kasutatakse vastavalt loa tingimustele, kui sellised sätted on ette nähtud.

  Tagatakse valmistise koostisainete füüsikalis-keemiline ja bioloogiline sobivus soovitud toime saavutamiseks.